

Utrikesutskottets betänkande

1979/80:2

med anledning av motioner om Chile

Motionerna

I motionen 1978/79:197 om bojkottåtgärder mot Chile av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om
 - a. att förslag framläggs som avser att stoppa svenska företags kapitalexport till Chile,
 - b. att förslag framläggs om en svensk bojkott av Chilejuntan på alla plan, enligt rekommendationer av CUT och Världskonferensen i Madrid,
2. att riksdagen uttalar att Sverige än mer aktivt skall verka för att inga krediter, lån eller några andra former av bistånd kommer Chilejuntan till godo.

I motionen 1978/79:861 om solidaritet med Chiles folk av Rolf Hagel och Alf Lövenborg (apk) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen anholder att åtgärder vidtas för att stoppa såväl direkt som indirekt svenskt ekonomiskt stöd till Chilejuntan, att total svensk bojkott av Chilejuntan proklameras samt att Sverige i FN rekommenderas att verka i enlighet med följande riklinjer
 - a. internationell bojkott av den chilenska regimen,
 - b. att Sverige deltar i undersökningarna om de hemliga kyrkogårdarna och de många försvunna,
 - c. att den fond för diktaturens offer som Sverige föreslagit används för att hjälpa i Chile, men också för att hjälpa chilenska flyktingar i olika delar av världen att återvända till sitt land,
2. att riksdagen ger regeringen till känna nödvändigheten av omfattande stöd och hjälp för de chilenska flyktingar som vill återvända.

Bakgrund

Riksdagen har tidigare behandlat yrkanden av samma innebörd som flera av de nu ställda yrkandena. I januari 1979 avlogs motionsförslag om bojkott och förbud mot kapitalexport på grundval av utskottets betänkande UU 1978/79:20. Frågan om krediter och bistånd till Chile behandlades senast i mars 1977 på grundval av UU 1976/77:14.

I fjolårsbetänkandet (UU 1978/79:20) lämnades en relativt utförlig redogörelse för situationen i Chile och för den svenska regeringens inställning och åtgärder. Det konstaterades att den chilenska militärregimen visserligen vidtagit åtgärder som varit ägnade att ge intryck av en viss uppmjukning av

förtrycket men att bilden av laglöshet, godtycke och övergrepp mot grundläggande mänskliga rättigheter alljämt stod kvar.

Utvecklingen under det gångna året har inte inneburit någon mer djupgående förbättring av förhållandena. Visserligen tycks regimen ha övergivit den tidigare praktiserade metoden att låta misshagliga personer försvinna men diktaturens grundläggande drag kvarstår. Repressionen mot de fackliga sammanslutningarna har skärpts ytterligare.

Den svenska regeringen har under lång tid och på olika sätt uttryckt sitt djupa ogillande av förhållandena i Chile och genom konkreta åtgärder försökt visa sin solidaritet med de av förtrycket drabbade. Även i år är Sverige en av initiativtagarna till en Chileresolution i FN:s generalförsamling.

Sverige har motsatt sig krediter och bistånd till Chile i de internationella biståndsorgan där vi är medlemmar: Världsbanksgruppen (IBRD och IDA), Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) och FN:s utvecklingsprogram (UNDP) samt andra FN-organ. I Valutafonden (IMF) har Chile inte gjort några dragningar sedan 1976.

Sverige fortsätter att uppmärksamma de chilenska flyktingarnas situation. I årets biståndsbudget har 30 milj. kr. anvisats för humanitärt bistånd i Latinamerika. Sverige har i FN tagit initiativ till en fond för bistånd till den chilenska diktaturens offer och har nyligen invalts i styrelsen för denna fond. Det har ännu inte beslutats närmare hur fondens medel skall kunna disponeras.

Ca 6000 chilenska flyktingar har funnit en fristad i Sverige. Särskilda medel har anvisats arbetsmarknadsstyrelsen för resehjälp till de flyktingar som önskar återvända till sitt hemland.

Realistiska möjligheter att bistå förtryckets offer har utnyttjats. Dit har emellertid inte ansetts höra ekonomiska sanktioner mot Chile. Vid behandlingen av tidigare yrkanden om bojkottaktioner mot Chile har utskottet konstaterat att förutsättningar saknats för att få till stånd det bindande beslut i FN:s säkerhetsråd som i praktiken är ett villkor för en verksam internationell bojkott. Utskottet har samtidigt ansett att ensidiga svenska aktioner inte skulle kunna få någon kännbar verkan och att en bojkott på handelsområde för övrigt skulle strida mot internationella åtaganden.

Utskottet

Utskottet konstaterar att förhållandena i Chile inger allvarlig oro och att det därför är angeläget att den internationella opinionen fortsatt ägnar landet kritisk uppmärksamhet. Utskottet anser att regeringen även fortsättningsvis aktivt bör verka för att visa Sveriges solidaritet med förtryckets offer.

I motionen 197 föreslås en svensk bojkott av Chilejuntan på alla plan enligt rekommendationer av den chilenska landsorganisationen (CUT) och Världskonferensen i Madrid 1978 för solidaritet med Chile. Av motionstexten framgår att en sådan bojkott bl. a. skall omfatta handel, transporter, krediter,

uppsägning av kulturella och andra avtal och sänkning av nivån för diplomatiska relationer. I motionen 861 föreslås likaledes en total svensk bojkott och därtill att Sverige i FN verkar för internationell bojkott av den chilenska regimen. I motionen 197 föreslås förbud mot svenska företags kapitalexport till Chile.

Som nämnts har utskottet vid tidigare behandling av liknande yrkanden om olika bojkottåtgärder mot Chile konstaterat att inga förutsättningar föreligger för att i FN få till stånd en internationell bojkott mot Chile, att ensidiga svenska aktioner inte skulle kunna få någon kännbar verkan och att inskränkningar i vår handel med Chile skulle strida mot internationella åtaganden, särskilt GATT. Utskottet ser inget skäl att i fråga om Chile avvika från den bedömning som gjorts i tidigare betänkanden.

I motionen 197 hemställs vidare att Sverige än mer aktivt skall verka för att inga krediter, lån eller några former av bistånd kommer Chilejuntan till godo. När utskottet senast hade anledning behandla ett liknande yrkande – i betänkande UU 1976/77:14 – konstaterade utskottet att Sverige motsatte sig lån och bistånd till Chile i de internationella organisationer där vi har rösträtt. Som framgår av bakgrundsavsnittet i detta betänkande intar regeringen fortfarande denna hållning. Utskottet utgår från att den svenska inställningen härvidlag förblir oförändrad så länge situationen i Chile påkallar det.

Det föreslås i motionen vidare att Sverige skall delta i undersökningarna om de hemliga kyrkogårdarna och de många försvunna. Den svenska regeringen har som nämnts uttryckt sin allvarliga oro över rättsosäkerheten i Chile och över de försvunnas öde. I FN har en särskild representant utsetts med uppgift att följa denna fråga. Utskottet bedömer det emellertid som helt uteslutet att chilenska myndigheter skulle tillåta direkt utländsk medverkan i de nämnda undersökningarna.

Motionen 861 föreslår slutligen att FN-fonden för diktaturens offer i Chile också skall användas för att hjälpa chilenska flyktingar i olika delar av världen att återvända till sitt land samt att riksdagen ger regeringen till känna nödvändigheten av omfattande stöd och hjälp för de chilenska flyktingar som vill återvända.

Som nämnts ovan har fonden ännu inte i detalj beslutat hur dess medel skall användas. För svenskt vidkommande kan konstateras att AMS förfogar över medel som används till detta ändamål.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1978/79:197,
2. att riksdagen avslår motionen 1978/79:861.

Stockholm den 6 november 1979

På utrikesutskottets vägnar
ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdson (s), Torsten Bengtson (c), Sture Palm (s), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Britt Wigenfeldt (c), Björn Molin (fp), Axel Andersson (s), Paul Grabö (c), Maj-Lis Lööw (s) och Hans Petersson i Röstånga (fp).